

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

Павлишинець А.М. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	201
Печериця Н.М., Анголенко В.В. ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	211
Плахотний С.С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	215
Поліщук В.А., Субтельний М.Б., Янчишин В.Й. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ ДО РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ЛІТНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ...	222
Порядін Є.В. ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	231
Потіхенська О.В., Костіна В.В. РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	239
Потьомкіна А.І., Костіна В.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	243
Приходна А.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	254
Приходько А.І. ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЗУМОВЛЕНІ ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ.....	258
Рагозіна Т.Є. ОСОБЛИВОСТІ ПАЛІАТИВНОГО ДОГЛЯДУ ЗА ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	260
Рассказова О.І. ПЛЕКАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ТА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	264
Рассказова О.І., Єфімцева Г.Г., Какадій В.М. СУЧАСНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСВІТЯН У СФЕРІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК ДИТИНИ НА ЗАСАДАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ І НЕДИСКРИМІНАЦІЇ.....	268

9. Connor K. M., Davidson J. R. Development of a new resilience scale: the Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety*. 2003. №18 (2). P.76-82. doi: 10.1002/da.10113. PMID: 12964174.
10. Masten A. *Ordinary magic: resilience in development*. New York: The Guilford press. 2014. 308 p.
11. Neman R. APA's resilience initiative. *Professional psychology: research and practice*. 2005. № 36. P. 227-229. DOI:10.1037/0735-7028.36.3.227.
12. Fergus S., Zimmerman MA. Adolescent resilience: a framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual review of Public Health*. 2005. №26. P. 399-419. doi: 10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357. PMID: 15760295.

Потьомкіна А.І.

здобувачка вищої освіти першого(бакалаврського) рівня
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,

Костіна В.В.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди,

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВИТКУ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку резилієнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти, визначено її суть та складники. Проаналізовано наукову літературу з проблеми підготовки фахівців соціальної галузі до професійної діяльності. Наведено систему критеріїв та показників для визначення рівня готовності майбутніх соціальних педагогів до розвитку резилієнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: *резильєнтність підлітків, соціальний педагог, підлітки, заклад загальної середньої освіти, професійна підготовка, рівень професійної готовності, критерії, показники.*

Potemkina Anna, Kostina Valentyna. THEORETICAL ASPECTS OF THE TRAINING OF FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES FOR THE DEVELOPMENT OF THE RESILIENCE OF ADOLESCENTS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article substantiates the relevance of professional training of future social pedagogues for the development of resilience of adolescents in institutions of general secondary education, defines its essence and components. The scientific literature on the problem of training specialists in the social sector for professional activity has been analyzed. A system of criteria and indicators is presented for determining the level of readiness of future social pedagogues for the development of resilience of adolescents in general secondary education institutions.

Keywords: *resilience of adolescents, social pedagogue, adolescents, institution of general secondary education, professional training, level of professional readiness, criteria, indicators.*

Постановка проблеми. Актуальність професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до розвитку резилієнтності дітей та молоді в сучасній Україні визначається важкою травмуючою ситуацією в якій перебуває населення в умовах війни. Спираючись на дані дослідження, що проведене IMPACT Initiatives та Центром сталого миру та демократичного розвитку, «оціночна кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги, зросла до 17,6 мільйона на кінець 2022 року, причому найважчі умови склалися у південно-східному макрореґіоні та в центральному макрореґіоні разом з Дніпропетровською областю. Нині, через понад рік після початку повномасштабного вторгнення, ці наслідки продовжує відчувати населення по всій території країни, з конкретними наслідками для добробуту та стійкості» [13, с. 10]. Спираючись на вищезазначене, можна стверджувати, що підготовка майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків у закладах

загальної середньої освіти є актуальною проблемою сучасної науки та практики.

Аналіз досліджень. Аналіз та узагальнення наукових досліджень з питань професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників показав, що дослідженими є різні аспекти проблеми: питання професійної підготовки фахівців за кордоном (О. Канюк [4], С. Когут [5], А. Кулікова [9], Г. Лещук [11], Л. Романовська [15] та ін.); теоретико-методичні аспекти підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі в Україні (Р. Вайнола [1], С. Грищенко [2], В. Костіна [7], Л. Міщик [12], О. Пожидаєва [14], І. Шимко [16] та ін.).

Як показав аналіз сучасних досліджень [6,8] підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до роботи в умовах нових соціальних викликів є важливою проблемою сьогодення, бо у мінливих умовах сучасного світу вкрай важливими стають вміння майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи в складних умовах та вміння створювати умови для відновлення як власних ресурсів так і ресурсів своїх клієнтів. З огляду на вищезазначене актуальним питанням теорії та практики професійної освіти майбутніх фахівців соціальної галузі є їхня підготовка до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Метою статті є визначення суті та особливостей професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти та розробка інструментарію для вимірювання її ефективності.

Основний виклад матеріалу. Аналіз досліджень з питань професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників дозволив виокремити важливі аспекти для розуміння її суті та особливостей. Так, як зазначає В. Костіна поняття «професійна підготовка фахівців соціальної сфери» є цілісним процесом оволодіння цінностями, професійними знаннями, вміннями та навичками соціальної та соціально-педагогічної діяльності, а також формування професійно важливих особистісних якостей, що є основою для

розвитку їхньої професійної компетентності, професійного стилю, соціально-професійної зрілості та мотивації до самовдосконалення» [7, с. 153].

До основних компонентів професійної підготовки фахівців соціальної сфери дослідники відносять такі [3, с.335]: змістовий; діяльнісний; функціональний; технологічний; організаційно-управлінський; нормативно-правовий; професійно-особистісний; моніторингово-корекційний.

І. Шимко та Т. Василюк серед основних методологічних підходів професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери виділяють такі: компетентнісний (орієнтація на європейську освітню систему); рольовий (орієнтація на рольові інтерпретації здобувачів освіти при вирішенні соціально значущих задач); аксіологічний (орієнтація на формування гуманістичних цінностей майбутніх соціальних педагогів); технологічний (орієнтація на інструментальні методи в освітньому процесі) [16, с.229]. Для формування особистісної рольової компетентності майбутніх соціальних педагогів у процесі практичної підготовки дослідниці пропонують використовувати [17, с.226]: педагогічну ігротехніку, рольові ігри, соціально-педагогічні задачі, творчу майстерню комунікативного менеджменту.

Р. Вайнолою розроблено педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі його професійної підготовки у вищому навчальному закладі за допомогою впровадження у педагогічний процес певного науково-методичного забезпечення: навчально-методичний комплекс до навчального курсу «Технології соціально-педагогічної роботи» (навчально-методична програма курсу, навчально-методична картка дисципліни, навчальний посібник, курс лекцій, програма підготовки до літньої практики); матеріали творчого конкурсу для абітурієнтів спеціальності «Соціальна педагогіка»; рекомендації з проведення асистентської (викладацької) практики; навчальний план підготовки соціального педагога освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»; розробка переліку та змісту умінь для професійно спрямованих дисциплін ОПП державного галузевого стандарту спеціальності «Соціальна педагогіка» [1].

Аналіз досліджень С. Грищенко засвідчив необхідність здійснення самовдосконалення майбутніх фахівців соціальної сфери в процесі їхньої професійної підготовки. До складників самовдосконалення працівників соціальної сфери науковець відносить [2]: самовиховання, самовизначення, самоствердження, самооцінка, самоосвітня діяльність, самоорганізація, самодопомога та самомоніторинг.

О. Пожидаєва зазначає, що в основу професійної підготовки соціальних педагогів закладів вищої освіти має бути покладено «системний, особистісно-діяльнісний, та індивідуально-творчий підходи ... вона має бути особистісно-орієнтованою та творчою» [14, с. 79].

Аналіз наукової літератури з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності дозволив нам виявити важливість сформованості критеріїв та показників на відповідних рівнях підготовки. Спираючись на результати досліджень [7,10,12], важливими у професійній підготовці фахівців соціальної галузі виокремили мотиваційний, когнітивний та діяльнісний критерії, що визначаємо на трьох рівнях: низький – поверхові теоретичні знання і практичні вміння; середній рівень – знання повні, змістовні є їх відтворення на основі розуміння алгоритмів діяльності соціального педагога, але можливі деякі помилки при їх представленні та застосуванні, що не є суттєвими; високий рівень – повне й правильне відтворення знань, доцільне їх застосування та творча реалізація на практиці.

Аналіз досліджень з питань професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі за кордоном дозволив виокремити низку додаткових важливих характеристик: професійна підготовка соціальних працівників у Німеччині передбачає відвідування соціальних закладів, а також поєднання підготовки соціальних працівників на факультетах соціальної роботи та соціального захисту, з метою чого розробляються інтегративні предмети, курси та форми навчання (О. Канюк)[4]; специфіка підготовки соціальних педагогів у Великій Британії відрізняється їх вузькою спеціалізацією (Л. Романовська) [15]; у закладах освіти Франції діє багаторівнева система підготовки майбутніх

соціальних працівників, орієнтація на допрофесійну підготовку в загальноосвітніх школах, володіння фаховими знаннями з соціології, педагогіки, психології, психіатрії, законодавства, правових аспектів соціальної роботи та соціального захисту, теорії і методики соціальної роботи, форм та методів їх використання, роботу в інформаційному полі, спілкування, представлення інтересів особистості та груп людей, підвищення їх можливостей, сприяння розвитку, створення мережи соціального захисту та допомоги (Г. Лещук)[11]; в Польщі та Україні система професійної підготовки соціального педагога розвивається рівнозначно та починається з III–IV курсу закладів вищої освіти, де розвиваються нові напрями соціальної діяльності (соціальна педагогіка сім'ї, соціальне гувернерство, дозвіллезнавство тощо (С. Когут)[5]. Враховуючи вищезазначене, важливим у підготовці майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків вважаємо врахування ідей дослідників під час розробки та впровадження відповідного методичного забезпечення, що передбачає як доповнення певних фахових курсів елементами підготовки майбутніх фахівців до розвитку резильєнтності підлітків так і розробка силабусу та методичного наповнення до додаткового авторського варіативного курсу «Підвищення резильєнтності учасників освітнього процесу закладів загальної середньої освіти», що розрахований на 3 кредити.

Спираючись на результати досліджень науковців та власну практику поняття «діяльність соціального педагога з розвитку резилієнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти» розглядаємо як комплексну координовану соціальним педагогом діяльність зі створення психологічної безпеки та здорового освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу, а поняття «професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до діяльності з розвитку резилієнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти» як трьохкомпонентну систему, що забезпечує формування мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів професійної готовності майбутніх фахівців до відповідного виду професійної діяльності.

Враховуючи сучасні складні умови життєдіяльності та навчання широкого поширення в закладах освіти України набула міжнародна програма СЕЕН, що розроблена та представлена вже для дошкільної та для шкільної освіти, але її можна використовувати на всіх рівнях освіти [СЕЕН]. СЕЕН базується на найновіших розробках різних сфер науки про нервову систему та дає можливість здобувачам освіти зрозуміти як людина переживає стрес, і як із ним боротися. Відповідно, програма корисна не тільки для дітей, а й для вчителів. Також в програмі вивчають, як людина переживає емоції і як вони впливають на наші взаємини. Усвідомленість, співпереживання та залученість – три ключові навички, які розвиваються в межах програми на трьох рівнях залученості: особистісному (я), соціальному (я – у класі, родині, з друзями) та системному (я – в країні, системі, на континенті, на планеті). Так, зрештою, ми розуміємо, що взаємозалежні одне від одного. Вважаємо за потрібне у процесі професійної підготовки фахівців соціальної галузі, що мають розвивати резильєнтність учнів знайомити їх з елементами СЕЕН з метою підвищення їхньої професійної компетентності у формуванні стресостійкості в підлітків. Також для якісної підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти потрібно додатково до зазначених курсів, що спрямовано на забезпечення загальних основ підготовки майбутнього фахівця до здійснення професійної діяльності в умовах ЗЗСО здійснити його спеціальну підготовку, що дозволить сформувати його мотиваційну, когнітивну, та діяльнісну готовність до виконання професійної діяльності з розвитку резильєнтності підлітків.

Важливим складником підготовки майбутніх соціальних педагогів, що формує базові навички їхньої готовності до специфічної професійної роботи з розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти є вивчення відповідних дисциплін. Аналіз методичного забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» у ХНПУ імені Г.С. Сковороди дозволив виділити наступні дисципліни важливі в цьому напрямі: «Актуальні проблеми соціальної роботи і соціальної

педагогіки»; «Теорія і методика викладання соціально-педагогічних дисциплін»; «Робота соціального педагога в закладах освіти з практикумом», «Історія і теорія соціального виховання», «Опіка ті піклування з практикумом», «Соціальна робота в державних соціальних інституціях» в яких розглядають актуальні проблеми соціальної роботи, що можуть бути передумовами для розвитку резилієнтності підлітків.

Спираючись на результати досліджень [7,10] нами розроблено діагностичний інструментарій для вимірювання з метою визначення рівня сформованості у здобувачів вищої освіти готовності до розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО, що представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Інструментарій для вимірювання рівня професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти

Критерії дослідження	Показники дослідження	Методики
Когнітивний	Усвідомленість знань здобувачів вищої освіти спеціальності «соціальна робота» про резильєнтність та її розвиток.	Анкета: «Резилієнтність та її розвиток».
Мотиваційний	Сформованість мотивів до майбутньої професійної діяльності; інтерес та прагнення до діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО.	Бесіда зі здобувачами вищої освіти спеціальності «соціальна робота» на тему «Моя мотивація до діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО» за розробленим нами планом; тестування за методикою вивчення мотивації у закладі вищої освіти Т.І. Ілліної.
Діяльнісний	Вміння здійснювати діяльність з розвитку резильєнтності підлітків у	Педагогічне спостереження за

	ЗЗСО; вміння обирати найбільш доречні форми і методи діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО; здатність до творчої організації діяльності з розв'язання проблем, що виникають у ході діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО.	здійсненням здобувачами вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО за розробленим нами планом; аналіз виконання творчих завдань.
--	---	--

У таблиці 2 визначено три рівні розвитку у майбутніх соціальних педагогів показників готовності до розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО.

Таблиця 2

Рівні готовності у майбутніх соціальних педагогів показників готовності до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти

Рівень готовності	Критерії готовності до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти		
	Когнітивний	Мотиваційно-особистісний	Діяльнісний
Високий	У майбутніх соціальних педагогів сформовано глибоку усвідомленість знань про розвиток резильєнтності підлітків у ЗЗСО (на рівні розуміння)	У майбутніх соціальних педагогів сформовані професійні інтереси та мотиви до здійснення розвитку резильєнтності підлітків та прагнення соціальної реалізації відповідної професійної діяльності у ЗЗСО.	У майбутніх соціальних педагогів розвинені вміння здійснювати роботу з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО, а також здібності до творчого вирішення проблем, що виникають у ході організації професійної діяльності в означеному напрямі.
Середній	У майбутніх соціальних педагогів сформовано достатній рівень знань про розвиток резильєнтності	Майбутні фахівці соціальної галузі готові до здійснення діяльності з розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО тільки в типових	Майбутні фахівці соціальної галузі демонструють здатність до організації планування до розв'язання проблем що виникають у ході

	підлітків у ЗЗСО), але недостатньо розвинена усвідомленість їхнього значення у професії	стандартних ситуаціях, бракує розвитку інтересу та мотивації до реалізації відповідної професійної діяльності у ЗЗСО.	роботи, проте не виявляють активність у пошуку нових форм та засобів роботи щодо розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО .
Низький	У майбутніх соціальних педагогів сформовано часткові та несистемні знання щодо профілактики булінгу серед підлітків у ЗЗСО	Майбутні фахівці соціальної галузі не готові до здійснення діяльності з розвитку резильєнтності підлітків, відсутній інтерес та мотивація до реалізації відповідної професійної діяльності у закладах загальної середньої освіти.	Майбутні фахівці соціальної галузі демонструють нездатність до організації розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО, не виявляють активність у пошуку будь-яких форм та засобів роботи щодо розвитку резильєнтності підлітків, потребують допомоги у вирішенні типових стандартних завдань.

Висновки і перспектива подальших досліджень: На основі аналізу та узагальнення наукової літератури та практики роботи соціальних педагогів нами уточнено поняття «підготовка майбутніх соціальних педагогів до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти, що представляє собою складне професійно-особистісне утворення та розроблено систему її вимірювання готовності майбутніх соціальних педагогів до відповідного виду професійної діяльності, яка включає три рівні (низький, середній, високий) за відповідними критеріями (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний) та показниками (ставлення до професійної діяльності, інтерес до розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти; усвідомленість знань щодо розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти та методики її здійснення; наявність вмінь та навичок щодо організації роботи розвитку резильєнтності підлітків у закладах загальної середньої освіти).

Перспективним напрямом подальших досліджень є експериментальна перевірка розробленої системи вимірювання з метою визначення рівня сформованості у здобувачів вищої освіти готовності до розвитку резильєнтності підлітків у ЗЗСО.

Список використаних джерел:

1. Вайнола Р.Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки: Автореф...док. пед наук: 13.00.04 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2009. 44 с.
2. Грищенко С.В. Самовдосконалення майбутніх фахівців соціальної сфери: монографія. Чернігів: ЧНПУ, 2011. 328 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. Київ, Симферополь: Універсум, 2013. 536 с.
4. Канюк О.Л. Деякі аспекти підготовки соціальних працівників в Німеччині в умовах Болонської реформи. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2013. Вип. 28. С. 56–59.
5. Когут С.Я. Системи професійної підготовки соціального педагога у вищих навчальних закладах освіти України і Польщі (порівняльний аналіз): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів. 2004. 250 с.
6. Костіна В. Підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до соціального виховання дітей та молоді в умовах нових соціальних викликів. *Соціальна робота: виклики сьогодення* : Збірник наукових праць за матеріалами XII Міжнародної науково-практичної конференції / за заг. ред. О. В. Сороки, С. М. Калаур, Г. В. Лещук. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2023. С.27-30.
7. Костіна В.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики дезадаптації учнів у різних соціальних інституціях: монографія. Харків: ФОП Мезіна, 2018. 364 с.
8. Костіна В.В., Потьомкіна А.І. Роль психологічної служби закладу загальної середньої освіти в розвитку резилієнтності підлітків. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (16-18 березня 2023). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2023. С.1083-1086.
9. Кулікова А.Є. Підготовка соціальних працівників до роботи з дітьми та молоддю у вищих навчальних закладах Швеції: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2009. 20 с.
10. Куряча С.В. Вимірювання рівня професійної готовності майбутніх фахівців соціальної галузі до профілактики булінгу серед підлітків у закладах загальної середньої освіти. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 20 листопада

- 2020 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. С.67-73.
- 11.Лещук Г.В. Система професійної підготовки фахівців соціальної сфери у Франції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. 2009.
 - 12.Міщик Л. І. Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.05 / Київський ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 1997. 32 с.
 - 13.Оцінка впливу війни на людей. Україна. Червень 2023. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).
 - 14.Пожидаєва О.В. Теоретичні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у ВНЗ. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2011. № 3–4. С. 72–80.
 - 15.Романовська Л.І. Зарубіжний досвід організації соціальної та соціально-педагогічної роботи. *Науковий вісник Чернівецького університету*: зб. наук. пр. Серія: Педагогіка та психологія. Вип. 654. 2013. С. 133–145.
 - 16.Шимко І.М., Василюк Т.Г. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів на засадах рольового підходу. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)№ 5(10)2022. С.214-233. <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1522/1520> (дата звернення: 20.10.23).
 - 17.Що таке програма соціально-емоційного та етичного навчання СЕЕН і як вона працює. НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-programa-sotsialno-emotsijnogo-ta-etychnogo-navchannya-i-yak-vona-pratsyuje/> (дата звернення: 20.06.2023).

Приходна А.В.

здобувачка першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Однією з важливих соціально-педагогічних проблем, які мають вирішувати заклади загальної середньої освіти є профілактика ризикованої поведінки підлітків, що схильні до інтернет-залежності. Сучасні підлітки значну частину часу знаходяться під впливом інтернет-середовища, що окрім